

Asia: VN/6984/2021

Ehdotus kulttuurimatkailun kansallisen kehittämisen tiekartaksi

Lausunnonantajan lausunto

Mikä on näkemyksenne tiekartan tavoitteista ja toimenpiteistä yleisesti?

Tiekartassa on huomioitu laajasti kulttuurin kenttä ja sen mahdollisuudet kulttuurimatkailun kehittämisessä. Asiakirja on kuitenkin kirjoitettu ensisijaisesti hallinnon näkökulmasta eikä siinä tunnisteta potentiaalisia asiakkaita, palvelun käyttäjiä ja heidän tarpeitaan. Tämä on hyvin tyypillistä valtion hallintolähtöisyyttä. Tuotetaan suunnitelma, toimenpideohjelma tai tiekartta, jonka tavoitteena on sekä tunnistaa palveluntuottajia ja vastuutahoja ja tuottaa välineitä sektorin toimijoille. Sen sijaan unohdetaan se, kenelle palvelu tai toiminta on suunnattu ja mihin tarpeeseen.

Kohderyhmien tai palvelut oletettujen kysyjien ja vastaanottajien tunnistaminen on oleellista: keitä kulttuurituristit ovat, miksi palvelua tuotetaan, mitä "kulttuurimatkailu" on kohderyhmälle, mitä he odottavat siltä tai kohteilta, mitä vaikutuksia palvelulta toivotaan, miten ja mihin he käyttävät palveluita... siis kenelle palvelua tuotetaan. Ehkä referenssiä voisi hakea muista maista. Siitä huolimatta on ilman muuta paikallaan tunnistaa kentän toimijoita ja heihin suunnattavia odotuksia, vaateita, vastuita, lainsäädäntöä, rahoitusinstrumentteja, sopimuksia ja heidän potentiaaliaan ym. siten, että ne tukevat matkailua, jonka inklusiivinen osa kulttuuri on.

Kun laaditaan erillinen kulttuurimatkailun tiekartta, erotetaan kulttuurisisältö ja -kohteet matkailun erilliseksi saarekkeeksi. Mitä enemmän erillisiä ohjelmia tuotetaan, sitä pirstaleisemmaksi kenttä muodostuu ja sitä marginaalisemmaksi jää kukin erillinen ohjelma ja sen sisältö. Sen sijaan kulttuuri tulisi integroida elimelliseksi kiinteäksi osaksi matkailua kuten myös muuta yhteiskunnallista toimintaa ja kehittämistä, jolloin se ei jäisi sivuraiteelle lapsipuolen asemaan vaan saisi sille kuuluvan osan yhteiskunnallisen kehittämisen holistisessa haltuunotossa.

Isossa kuvassa kulttuuri on sisäänrakennettu kaikkeen inhimilliseen elämään, esim. elinkeinotoimintana se on osa muuta elinkeinotoimintaa. Asiakirjassa yläkäsitteenä käytetty kulttuuri eriyttää helposti itsensä ja kuvatun palvelutuotannon muun yhteiskuntaelämän marginaaliin ja ulkopuolelle - ja siinä piilee iso sudenkuoppa. Matkailun näkökulmasta kulttuurin

kenttä on täynnä matkailullisia huippukohteita tai elämyksellisiä sisältöjä palvelemaan sen omilla ehdoilla matkailutoimialaa. Urryn (2001) mukaan turisti hakee odottamattomia kohteita, toiseuden ymmärrystä, fyysisiä ja psyykkisiä aistimuksia ja elämyksiä; juuri tätä tarjoaa kulttuuri, toisin sanoen kulttuuri on jo luontaisesti matkailun ytimessä.

Mikä on näkemyksenne tiekartan tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Kannatettavat tavoitteet ja toimenpiteet läpileikkaavat ohjelman.

Ehkä oheista kirjausta on syytä tarkentaa, sillä se vaikuttaa ristiriitaiselta: toisaalta pyritään alue- ja toimialarajat ylittävään yhteistyöhön kun taas toisaalta esim. lisätään alueellista yhteistyötä järjestämällä fyysisiä ja digitaalisia verkostoitumistilaisuuksia ja työpajoja sekä tukemalla hanketyöskentelyä.

Kommenttinne luvusta 5.1

-

Kommenttinne luvusta 5.2

Ohjelmassa puhutaan kestävästä kulttuurimatkailusta. Missään ei kuitenkaan mainita tai painoteta mahdollisia riskitekijöitä tai uhkaa kulttuuriperinnölle. Riskit kulttuuriympäristöjen osalta tulee huomioida. Kulttuurikohteiden kuluminen tai jopa tuhoutumisriski ovat aina olemassa varsinkin, jos matkailijamäärät kasvavat. Matkailun kasvaessa tai matkailuvirtoja ohjattaessa tulisi panostaa erityisesti kohteiden käyttöön kestävällä tavalla ja näin kulttuuriperinnön turvaamiseen.

Arkeologinen kulttuuriperintö on merkittävä voimavara kulttuurimatkailun kehittämisessä, sillä sitä löytyy kaikista Suomen kunnista. Aikaskaala on myös hyvin laaja ulottuen varhaisesta kivilaudasta historialliseen aikaan saakka. Arkeologisen kulttuuriperinnön hyödyntämisessä kulttuurimatkailussa on omat reunaehdonsa, jotka tulee huomioida: kiinteät muinaisjäännekohteet ovat muinaismuistolain rauhoittamia eikä niihin saa kajota ilman lupaa. Näin ollen matkailu voi aiheuttaa riskejä muinaisjäännekohteiden säilymiselle, jotka on otettava huomioon. Kohteista kertovissa kylteissä ja infoteksteissä tulisikin kohteen esittelyn lisäksi kertoa mikä on lain mukaan sallittua ja mikä ei. Arkeologiset kohteet vaativat usein myös jatkuvaa maisemanhoitoa, jotta ne erottuvat maastossa paremmin ja siten voidaan tunnistaa. Kiinteiden muinaisjäännekohteiden hoito on luvanvaraista. Näin ollen kulttuurimatkailureiteillä sijaiseville arkeologisille kohteille tulee tehdä hoitosuunnitelmat ja varmistaa että niiden toteuttamiseen on olemassa riittävät resurssit.

Kulttuuriympäristökohteiden (kaupunkipuistot, RKY- ja Vama-alueet) matkailullisessa hyödyntämisessä (Liite 1, s. 50) on syytä huomioida, että ko. kohteista on laadittu hoitosuunnitelmat ja niiden konkreettisesta hoitamisesta huolehditaan. Lisäksi tulee arvioida, kestävätkö kaikki kohteet matkailullista hyödyntämistä (esim. kiinteät muinaisjäännekohteet kuten todettiin).

Kommenttinne luvusta 5.3

-

Kommenttinne luvusta 5.4

Tärkeä huomio, jossa todetaan, että kulttuurimatkailun merkityksestä alueiden vetovoimatekijänä ja arvoverkkojen muodostumisessa ei ole saatavilla riittävästi tietoa.

Kommenttinne luvusta 5.5

-

Millaisena näette oman organisaationne tai edustamanne tahon roolin tiekartan toimenpiteiden toteuttamisessa?

Teemasta kiinnostunut osallinen.

Miten arvioisitte tiekartan toimenpiteiden vastuuttamista? Ovatko kaikki keskeiset toteuttajat kunkin toimenpiteen osalta tunnistettu? Mahdolliset toimenpidekohtaiset ehdotuksenne toteuttajien lisäämiseksi tai poistamiseksi?

-

Mahdolliset muut tiekarttaehdotusta koskevat huomionne.

Kulttuurimatkailun käyttäjät ovat jääneet huomiotta ja tunnistamatta. Voisi olettaa, että tiekartta lienee kuitenkin laadittu ajatuksella, että sille olisi matkailullista käyttäjäkuntaa.

Ahmas Tarja
Kokkolan kaupunki - K.H.Renlundin museo